

ΕΝΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΣ

ΤΗΣ Κ. Α. ΖΕΝΝΕ ΒΡΑΙ·Υ

Η ΦΛΩΡΕΤΤΑ

ΦΛΩΡΕΤΤΑ ΚΑΙ ΖΑΝ

Έξη ή ώρα το πρωι.

Στό χωριουδάκι, δήλιος έλουζε μὲ τό χρυσό τού φῶς τίς στέγες τών φτωχόσπιτων κι' έθαφε ροδοκόκκινα τά φύλλα τών δένδρων.

"Όλες ή νοικοκυρές ήσαν ξυπνημένες από ώρα. "Αλλες σκούπιζαν τίς αύλες τους καὶ τό δρόμο μπροστά στήν πόρτα τους, άλλες πηγαινοερχόντουσαν στοὺς σταύλους τους κρατώντας μεγάλα δεμάτια σανδ κι' άλλες έσερναν έξω χειράρμαξες γεμάτες κοπριά. Τὰ περιστέρια πετοῦσαν στά κεραμίδια ή κατέβαιναν κάτω πηδῶντας καὶ ραμφίζοντας τό καλαμπόκι καὶ τό κριθάρι πού τούς πετοῦσαν ή κυράδες τους, ή χήνες ψάχνανε νὰ βροῦν νὰ φάνε, ή κόττες κακριζαν καὶ σκάλιζαν τό χῶμα.

Παντοῦ ζωή, κίνησις, θόρυβος.

Μακριά, από τά χωράφια σκουγόντουσαν ή φωνές τών γεωργών πού ώργωναν μὲ τά βώδια τους κι' άνοιγαν βαθειά αύλακια στή γῆ, δην έσπερναν στάρι, γιὰ νὰ φυτρώσῃ ἀργότερα, νὰ κάνη δώσια στάχυα καὶ νὰ γεμίσῃ σιτοβολώνας.

"Ένα μονάχα σπιτάκι, πολὺ φτωχικό, έμενε κλειστό ςπόμερα, πέρα στήν άκρη τοῦ χωριού. Τοῦ κάκου τά ζώα ξεφωνίζανε, κανένας δὲν παρουσιαζόταν γιὰ νὰ τούς θώσῃ νὰ φάνε. Μιά γίδα έτρωγε ἀγιόκλημα από τό θράψη πού τριγύριζε τό περιβόλι... Μά, Θεέ μου! τί περιβόλι ήταν έκεινο... Μονάχα λιγοστά λάχανα φύτρωναν, έκεινο πλάι στ' ἀγριόχορτα πού τό σκέπαζαν δόλικηρο...

Μά, ή στέγη τοῦ σπιτιοῦ ήταν σὲ κακά χάλια καὶ σίγουρα, τό χειμῶνα, δ' άνευκος κ' ή βροχή θάμπαιναν μέσα από τίς τρύπες τής. "Όλα δείχνανε πώς ή πιὸ μεγάλη φτώχεια βασίλευε σ' έκεινο τό φτωχόσπιτο...

Τέλος, σὲ κάποια στιγμή, ή πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μισάνοιδε καὶ πρόσθαλε ένα κοριτσάκι δύτω χρονών. Τάχτηστα μαλλιά του ἐπέθαν στά μάγουλά του καὶ τοῦ σκέπαζαν σχεδόν τό πρόσωπο. "Ήταν ξυπόλυτο καὶ δην δείχνανε τά μαῦρα του χέρια, θάχη πολὺ καιρὸ νὰ τα τελύνη.

Η γίδα, βλέποντας τό κοριτσάκι, έτρεξε ἀμέσως πρόσχαρα κοντά του κι' ἀκούμπησε τό δλοάσπρο κεφάλι τής στό μάγουλό του. Μά τοῦ κάκου έψαχνε νὰ βρῇ τίποτε νά σάρῃ στά χέρια του.

— Δὲν έχω τίποτα νὰ σου δώσω, Πηδηχτούλα μου, τής είτε λυπημένα τό κοριτσάκι. Μά θά ψάξω νὰ βρῶ λίγα λαχανόσφυλλα...

Η μικρούλα προχώρησε στό περιβόλι, έκοψε μερικά πράσινα φύλλα από τά λιγοστά του λάχανα καὶ τά πήγε στήν Πηδηχτούλα, πού ώρμησε νὰ τά φάη, πηδῶντας γύρω απ' τό κοριτσάκι, γιὰ νὰ δείξῃ τή χαρά του.

Μά τήν ίδια στιγμή, μιὰ φωνή ἀντρίκεια, βραχνή καὶ θυμωμένη, ἀκούστηκε μέσ' απ' τό σπίτι:

— "Ε, τί κάνεις έκει έξω, τεμπέλα;

— Δίνω τής Πηδηχτούλας νὰ φάη, πατέρα! ἀπάντησε η μικρούλα.

— Μπά! κακό ψόφο νάχη ή Πηδηχτούλα σου! Τσακίσου νὰ μου φέρης κρασί.

"Η μικρούλα ξαναμπήκε στό σπίτι καὶ πήρε ἀπό ένα τραπέζι ένα πήλινο δοχεῖο. Τράβηξε κατόπιν στή γωνιά, δην βρισκόταν ένα βαρέλι, έθαλε ἀπό κάτω τό κανάτι κι' άνοιξε τήν κάνουλα... Μά μόνο λιγοστές σταλαματιές ἔτρεξαν.

Τό βαρέλι ήταν ἀδειανό.

Η μικρούλα χλώμιασε... Ανατριχιάζοντας ἀπό τό φόβο τής, συλλογίστηκε τό θυμό πού κυρίευε τόν πατέρα τής κάθε πρωΐ, καὶ πρὸ πάντων κάθε βράδυ, οταν δὲν εἶχε νὰ πιῇ...

— "Ω! πῶς τρόμαζε ή μικρούλα ὅταν δ πατέρας τής γύριζε τίς νύχτες μεθυσμένος, μὴ μπορῶντας νὰ σταθῆ στά πόδια του, κι' έσπαζε τά λιγοστά γυαλικά πού ἀπόμεναν στό φτωχόσπιτό τους!

— "Ε, Φλωρέττα! τής φώναξε πάλι δ πατέρας τής. Τί κάνεις αὐτοῦ τόση ώρα;... Γιατί δὲν μου φέρνεις τό κρασί;...

Η Φλωρέττα προχώρησε μὲ τό κεφάλι σκυφτό καὶ κρατώντας τό ἀδειανό δοχεῖο.

Στάθηκε ἀκίνητη χωρίς νὰ τολμάῃ νὰ πῆ λέξι.

Τή στιγμή ἔκεινη ὁ πατέρας τής, πού εἶχε σηκωθῆ πρὶν ἀπό λίγη ώρα. ντυνόταν. Μά ή μητέρα τής ἔμενε ἀκόμα στό κρεβάτι, χλωμή κι' ἀδύνατη ἀπό τήν ἀρρώστεια πού τήν έλυσαν τόν τελευταῖο καιρό.

— Τί στέκεσαι έκει σὰν αγαλμα; έκανε ἀπότομα δ πατέρας τής Φλωρέττας. Τό έφερες τό κρασί; Δός μου νὰ πιῶ...

— Νὰ τό δοχεῖο, πατέρα, τραύλισε ή Φλωρέττα. Μά δὲν έχει τίποτε μέσα.

— Δὲν σου εἰπα νὰ πιάσης ἀπό τό βαρέλι;

— Ναι, πατέρα... Μά τό βαρέλι εἶνε ἀδειανό...

— 'Άδειανό; ἀδειανό;... έκανε ὁ μέθυσος έξαλλος. Μπά, πού νὰ πάρη ή δργή! 'Άδειανό; Καὶ τί έγινε τόσο κρασί; Δὲν ήπια έγώ βέβαια ένα δλόκληρο βαρέλι...

— Μά ούτε κι' έγώ, ούτε κ' ή Φλωρέττα τώπιαμε, ἀκούστηκε ἀπό τό κρεβάτι ή ἀδύνατη φωνή τής ἀρρώστης. 'Εμείς μονάχα νερό πίνουμε...

— Ο μέθυσος γύρισε καὶ κύτταξε τήν ἀρρώστη κι' ἀμέσως μαλάκωσε.

— "Έλα, ἀφησε τά λόγια, γυναῖκα... είπε μὲ φωνή πού εἶχε κάποια γλύκα τώρα... Πῶς εἶσαι σήμερα;

— "Οπως ήμουν καὶ χτές... Είμαι κομμένη, δλα τά κόκκαλά μου πονάνε, μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μούχουν τσακίσει τά πόδια... Μά πρέπει νὰ κυττάξω νὰ σηκωθῶ γρήγορα... Πρέπει νὰ δουλέψουμε, σάντρα. Τόν Αύγουστο τελειώνει τό χρονιάτικο νοίκι μας καὶ πρέπει νὰ πληρώσουμε. Σ κέψου πώς χρωστᾶμε κι' ἄλλων δυὸς χρονών νοίκια... Θά μᾶς πετάξουν έξω, ἀν δὲν πληρώσουμε τουλάχιστον τα ξνα...

— Καὶ τί θέλεις νὰ κάνω; μουρμούρισε δ ξαντμας. Νά, έγώ δὲν έχω καρδιά νὰ δουλέψω ἀπό τότε πού σωριάστηκες στό κρεβάτι... Κατά διαθόλου πάμε ἀπό τότε... Τό μισχάρι μας μᾶς ψόφησε... Τά γουρουνοπουλα ψόφησαν κι' αύτά. Κι' δλο βρέχει... Δὲν κυττάς; Τό χῶμα γίνηκε λάσπη καὶ τά στάρια θά σαπίσουν...

— Δὲν τά λές καλά, σάντρα... "Η βροχής ωφελοῦν καὶ τό στάρι θά φυτρώσῃ... Μά έσύ έχασες ἀμέσως τό κουράγιο σου κι' αύτό μᾶς έχαντάκωσε... Βέθαια, έγώ είμαι δλο ἀρρώστη ἀπό τή μέρα, πού έφτυσα τόσο αίμα... Μά δὲν δέν τά παρατούσες έσύ δλα στή μέση, ἀν δὲν περνούσες δλη σου τήν ήμέρα στήν ταβέρνα, κουτσά - στραβά θά τά

βγάζαμε πέρα...

— Καλά, σώπαινε τώρα... Νά, έγώ θά πάω τώρα νά σκάψω τό χωράφι... Έσου φρότιζε γιά τά ζώα...

Κι' έφυγε, τραβώντας γιά τό χωράφι.

Κάθε πρωΐ, ή Φλωρέττα άκουγε τά ίδια παράπονα από τή μητέρα της και τις ίδιες δικαιολογίες από τόν πατέρα της, που τις συνώδευε συχνά με βρισιές και βλαστήμιες.

Γι' αύτό, μόλις τής δινόταν εύκαιρια, έφευγε από τό σπίτι νά μήν άκουη τις αιώνιες αύτές γκρίνιες, κι' έτρεχε στό χωριό νά παίξῃ μαζύ με τ' άλλα παιδιά.

Μά κι' έκεινα, τόν τελευταῖο καιρό, τήν εύρισκαν πολύ βρώμικη, πολύ κουρελιασμένη και τής φώναζαν:

— Ού, τό φουστάνι σου είνε γεμιτό τρύπες!... Ό αγκώνας σου βγαίνει από τό μανίκι!... Ή μάνα σου δέν ξέρει νά σου μπαλώσῃ τά ρούχα σου;... Τά μαλλιά σου είνε άχτενιστα και γεμάτα όχυρα... Μήπως κοιμάσαι στ' άχούρι;

— Οχι, ή Φλωρέττα δέν κοιμόταν στ' άχούρι... Μά, δταν άρρωστησε ή μητέρα της, πήραν τό μαλλιά από τό μικρό της στρώμα και τό έθαλαν στό στρώμα τής άρρωστης, κι' έπειδή τό πανί τού στρώματος είχε τρύπες, τάχυρα έθγαταν έξω και μπερδευόντουσαν στά μακριά της ξανθά μαλλιά.

Μονάχα ή γίδα, ή Πηδηχτούλα, δέν έκανε τήν άκατάδεχτη στήν Φλωρέττα. Πλυμένη ή άπλυτη, κουρελιασμένη ή μπαλωμένη, ξυπόλυτη ή με παπούτσια, ή Πηδηχτούλα τήν άκολουθούσε παντού. Αφηνε νά τήν άρμέγη και με τό γάλα της ή μητέρα τής Φλωρέττας έφτιαχνε τυρί που τό πουλούσαν σέ καλή τιμή, γιατί ήταν νόστιμο. Μά τώρα τελευταῖα κανένας δέν τό άγόραζε πειά, δλοι τό εύρισκαν άσχημο. Κι' έτοι βέβαια θά ήταν, γιατί ή γίδα δέν τρεφόταν πειά καλά, σάν άλλοτε.

Κανένας δέν φερνόταν με συμπάθεια και καλωσύνη στή Φλωρέττα. Κι' δ πατέρας της, κι' αύτή ή μητέρα της άκριμα, τήν άπόπαιρναν και τής κακομιλούσαν...

— Άληθεια, πόσο είχαν άλλάξει τελευταῖα οι γονεῖς της.

— Αταξία κι' άκαταστασία έπικρατούσε στό σπίτι τους... Τό φαί ήταν πάντα άνοστο και κρύο. Τό ψωμί μαζύ κι' έτριζε στό μάσημα σά νάχε πετραδάκια. Κι' θμως αύτό τό μαζύ ψωμί τ' άγαπούσε πολύ ή Φλωρέττα και τό προτιμούσε από τό ταχτικό φαγητό. Ή μόνη της χαρά ήταν νά παίρνη μιά φέτα ψωμί από τή μητέρα της και νά τραβάη γιά τά χωράφια γιά νά βοσκήση τήν μονάκριθη άγελάδα τους και τήν Πηδηχτούλα.

— Εκεί ή μικρούλα γινόταν εύτυχισμένη κοντά στής δυδ φιλενάδες της, τήν άσπρη γίδα και τήν κόκκινη γελάδα. Δέν άκουγε πειά τόν πατέρα της νά τή μαλλώνη, δέν μύριζε πειά τήν δυσάρεστη άποφορά τού άκαθαρτου σπιτιού της, άνάσαινε μ' εύχαριστηι τή μυρωδιά τού πεύκου, χωρίς νά καταλαθαίνη πόσο τήν ώφελούσε στήν ύγεια της. Ακουμπούσε στόν κορμό τών καταπράσινων έκείνων δέντρων κι' άκουγε τό μονότονο μουρμούρισμα τών φύλλων τους. Ή σιωπή τής άγελάδας και τής γίδας τήν ξεκούραζε από τής γκρίνιες τού πατέρα της με τή μάνα της. Έκει, στήν έξοχή, ήταν εύτυχισμένη. Τά λησμονούσε δλα. Κάπου κάπου άνταμωνε κι' ένα παιδί ως δώδεκα χρονών...

Φύλαγε τρεῖς άγελάδες και τής έβοσκε σ' ένα λειθάδι κοντά στό μέρος δπου ή Φλωρέττα ώδηγούσε τήν άγελάδα και τή γίδα της. Στήν άρχη τά δυδ παιδιά δέν άλλαζαν λέξι. Κρυφοκυττάζοντουσαν μονάχα με περιέργεια. Ό μικρός βοσκός βρισκόταν σέ χωράφι δικό του και φαινόταν σάν νά καμάρωνε γι' αύτό. Τά μάτια του έδειχναν σάν νά λέγανε τής δυστυχισμένης Φλωρέττας: «Δικό μου είν' αύτό τό χωράφι, δικές μου κι' αύτές ή ώμορφες άγελάδες. Έσυ έχεις μιά μονάχα κι' αύτή κοκκαλιάρικη, και τρώει ένο χορτάρι...»

Μιά μέρα, δ μικρός βοσκός έκοψε από μιά ιτιά ένα κλωνάρι κι' έφτιαξε μιά ώμορφη σφυρίχτρα που άκουγόταν πολύ μακριά.

— Απ' δλα τ' άγαθά, μονάχα αύτή τή σφυρίχτρα ζήλεψε ή Φλωρέττα κι' αύτήν συλλογιζόταν δταν γύρισε τό βράδυ στό μελαγχολικό τής σπίτι.

— Ο πατέρας της ήταν, δπως πάντα, γκρινιάρης κι' απότομος κ' ή μητέρα της πιό άρρωστη και πιό χλωμή.

Τήν άλλη μέρα, ή μικρούλα ώδήγησε τά ζώα της στό ίδιο μέρος. Ό μικρός βοσκός βρισκόταν κιόλας έκει κι' άκουμπωντας στό φράχτη τού χωραφιού του, σφύριζε μ' δλη του τή δύναμι

— Η Φλωρέττα κάθησε σ' ένα σωρό χαλίκια που τή είχαν βάλει έκει γιά νά στρώσουν τό δρόμο, έθγαλε από τήν ταέπη τής τό μαζύ της ψωμί κι' άρχισε νά τρώη, μή ξεχνώντας νά δίνη κάθε τόσο από μιά μπουκιά και στήν Πηδηχτούλα.

— Εξαφνα δ μικρός τήν κύτταξε και τής είπε:

— Πολύ μαύρο και έρεδ είνε τό ψωμί σου... Τέτοια ψωμιά ζυμώνει ή μητέρα σου; Ή δική μου μητέρα ζυμώνει ψωμιά άσπρα κι' άφράτα. Και τί άλλο έχεις νά φας μαζύ με τό ψωμί σου;

— Τίποτε, απάντησε ντροπιασμένη ή Φλωρέττα.

— Έγώ έχω και τυρί.

Κι' δ μικρός έθγαλε από τό σάκκο του μ' α μεγάλη φέτα άσπρο χωριάτικο ψωμί και μπόλικο τυρί... Έπειτα άρχισε νά τρώη, κρυφοκυττάζοντας κάπου - κάπου τή Φλωρέττα.... Έκεινη θμως δέν έλεγε τίποτε κι' έτρωγε σιγά - σιγά τό έρεδ και μαύρο ψωμί της.

— Ο μικρός σε κάποια στιγμή καθάλλησε στό φράχτη και κάθησε έκει, κουνώντας τά πόδια του. Ωστόσο έδειχνε πώς κάτι σκεφτόταν. Και σε λίγο ρώτησε τήν Φλωρέττα:

— Θέλεις νά σου δώσω λίγο τυρί; Έμένα μού περισσεύει... Νά, πάρε...

— Ή, εύχαριστώ, έκανε ή Φλωρέττα κοκκινίζοντας. Μά είνε ντροπή, χωρίς νά σε ξέρω, νά σου πάρω από τό τυρί πού έχει γιά τόν έσαυτό σου...

— Ή, μπά... Δέν πειράζει... Πώς δέν με ξέρεις, αφού μιλάμε τόση ώρα... Νά, πάρ' το!

Και, πηδώντας, από τό φράχτη, τό παιδάκι βρέθηκε στό δρόμο. Κάθησε κοντά στή Φλωρέττα κι' έθαλε ένα μεγάλο κομμάτι τυρί απάνω στή φέτα τού ψωμιού της.

— Αμέσως ή ψυχρότης πού έπικρατούσε μεταξύ τους διαλύθηκε κι' άρχισαν νά κουβεντιάζουν σάν φίλοι...

— Η Φλωρέττα ήταν τόσο χαρούμενη, ώστε ξεχνούσε τήν άρρωστη μητέρα της, τίς φωνές τού πατέρα της, τό πένθιμο σπίτι, τά ξεχνούσε δλα...

— Μά κάτι τήν βασάνιζε τώρα... Ό μικρός βοσκός είχε ένα πράγμα, τή σφυρίχτρα, πού θάθελε πολύ νά τήν είχε δική της. Δέν τολμούσε θμως νά τού τή ζητήση... Ή, μονάχα τότε θάταν έντελως εύχαριστημένη...

— Ωστόσο, δ καινούργιος φίλος της τής φερνόταν με μεγάλη καλωσύνη. Φρόντιζε γιά τήν Πηδηχτούλα και δέν άφηνε τήν άγελάδα ν' απομακρυνθή. Και, σε κάποια στιγμή, ρώτησε τήν Φλωρέττα:

— Πώς σε λένε;

— Φλωρέττα... Φλωρέττα Φράντι... Κι' έσένα;

— Έμένα με λένε Ζάν... Ζάν Ντεμάρ...

Τόν έλεγαν Ζάν! Αφού λοιπόν τόν έλεγαν Ζάν, γιατί νά μή τού πή: «Ζάν, κάνε μιά χάρι...»

— Μά μόλις έκανε νά μιλήση, δείλιαζε και σώπαινε...

— Ωστόσο ή έπιθυμία της ήταν τόσο μεγάλη, ώστε σε κάποια στιγμή είπε αποφασιστικά και γρήγορα:

— Ζάν, μού κάνεις τή χάρι νά μού δανείσης τή σφυρίχτρα σου;

— Μπά! Νά στή χαρίσω, αφού σ' άρέση... Έγώ φτιάχνω άλλη.

— Μή πιστεύοντας στ' αύτιά της, ή Φλωρέττα ξανάπε:

— Άληθεια; Μού τήν χαρίζεις; Μπορώ νά τήν πάρω...

— Πάρ' τη, σού λέω! Τής άπαντησε δ Ζάν. Χάρισμά σου...

Και τής έθαλε τή σφυρίχτρα στό χέρι.

— Από τόν καιρό που γεννήθηκε ή δυστυχισμένη Φλωρέττα δέν είχε πιάσει τό παραμικρό παιγνιδάκι στά χέρια τής.

Και τώρα πού είχε μιά σφυρίχτρα που σφύριζε δυνατά τό πράγμα τής φαινόταν απίστευτο. Τή ζύγωσε στά χέρι της και, καθώς τή φύσης, ή σφυρίχτρα έθγαλε έναν ήχο που τήν έκανε ν' άνατριχιάση...

— Ετοι τώρα θά μπορούσε νά φωνάξη τή γίδα της και τήν άγελάδα της με τή σφυρίχτρα...

— Ή! τί εύτυχισμένη πού ήταν... Είχε τώρα κάτι γιά νά ξεχνάη τής δυστυχίες της.

— Ετοι πέρασαν ώμορφα τήν ήμέρα έκεινη τά δυδ παιδιά κι' δταν νύχτωσε είπαν ν' άνταμώσουνε και τήν άλλη μέρα στό ίδιο μέρος.

— Άλλα τήν άλλη μέρα έθρεχε τόσο ραγδαία που ήταν άδυντα νά βγάλουν τά ζώα στή βοσκή. Έξ αλλου κ' ή μητέρα τής Φλωρέττας ήταν χειρότερα και δέν μπορούσε ν' άφήση καθόλου τό κρεβεθάτι της.

— Ο πατέρας της άναγκαστηκε νά μείνη κι' αύτός στό σπίτι κι' έθριζε βάναυσα μάνα και κόρη. Ή δυστυχισμένη ή άρρωστη με φώνη άδυντη παραπονιόταν γιά τά φερσματά αύτά τού άνδρος της κ' ή Φλωρέττα καθόταν συμμαζεμένη σε μιά γωνιά γιά νά μή τή βλέπη δ πα